

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

ภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
กิจกรรม ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

คำนำ

รายงานผลการถอดบทเรียนฉบับนี้จัดทำขึ้น ภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติ องค์ความรู้ และประสบการณ์ ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเสริมงาม การถอดบทเรียนนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึง ความสำเร็จที่เกิดจากการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาปรับใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนแนวทาง การจัดการที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และความยั่งยืนของชุมชน การบูรณาการองค์ความรู้ตามหลักวิชาการ ประสบการณ์การทำงาน และการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ รายงานฉบับนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมแก่เกษตรกรในชุมชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการ และผู้ที่สนใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากิจกรรมการเกษตร การวางแผนการผลิตการแปรรูปเพิ่มมูลค่า และการตลาดสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอขอบคุณทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเกษตรกรต้นแบบที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล การลงพื้นที่ศึกษา และถ่ายทอดประสบการณ์อย่างเต็มที่ ทำให้การจัดทำรายงานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ด้านการเกษตร เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกร และพัฒนาชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรกรต้นแบบ	๑
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๒
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๘
ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน	๒๒
ภาคผนวก	๒๔

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
ข้อมูล ณ วันที่ ๑ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุลนายเอกดนัย ใจกันทา.....
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้บ้านเลขที่ ๑๐๗ หมู่ ๒ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง.....
โทรศัพท์ ...๐๘๐-๖๗๓๙๔๕๘...Facebookเอกดนัยถั่วลิสงควัทรายLine ...เอกดนัย ใจกันทา.....
เกิด พ.ศ. ๒๕๑๔ . ปัจจุบันอายุ ๕๔ ปี
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ปีที่ ๖.....
สถานบันการศึกษา ...ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเสริมงาม.....
คณะ/สาขาวิชาด้านการเกษตร.....
๖. อาชีพปัจจุบัน
☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ.....
๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๓๖,๐๐๐..... บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก.....ถั่วลิสง.....

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๒ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้การปลูกข้าว และ แปลงสาธิตการปลูกถั่วลิสง

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. การผลิตปุ๋ยหมัก การวิเคราะห์ธาตุอาหารพืช และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๒. ด้านไม้ผล ไม้ยืนต้น (ไม้สัก ลำไย มะม่วง)

๓. ด้านการประมง (ปลานิล) ปศุสัตว์ การเลี้ยงโคเนื้อ

๔. การทำบัญชีต้นทุน/ครัวเรือน

๕. การแปรรูปถั่วลิสง

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

เกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรผสมผสาน

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๐ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การเตรียมดินและการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ดี

๒. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๓. การทำและการใช้น้ำหมักชีวภาพ

๔. การผลิตถั่วลิสงคุณภาพ และการสร้างมูลค่าถั่วลิสง

ภาพที่ ๑ แปลงเรียนรู้ แปลงสาธิตการปลูกถั่วลิสง ศพก.อำเภอเสริมงาม

ภาพที่ ๒ แปลงเรียนรู้ แปลงเพาะปลูกข้าว ศพก.อำเภอเสริมงาม

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนำจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

การผลิตถั่วลิสงคุณภาพ และการสร้างมูลค่าถั่วลิสง

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเกษตรกรในท้องถิ่น โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการพัฒนาคุณภาพ สินค้าเกษตร หนึ่งในหลักสูตรที่มีความโดดเด่นและได้รับความสนใจจากเกษตรกรอย่างมาก คือ การผลิตถั่วลิสง คุณภาพ สำหรับนำมาเป็นถั่วลิสงเมล็ดพันธุ์ เนื่องจากถั่วลิสงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเสริมงาม และมี ศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพ เพื่อใช้ในการขยายพันธุ์หรือจำหน่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑. เพื่อถ่ายทอดความรู้และทักษะการผลิตถั่วลิสงเมล็ดพันธุ์คุณภาพให้แก่เกษตรกร
๒. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้เอง ลดการพึ่งพาการซื้อเมล็ดพันธุ์จากภายนอก
๓. เพื่อยกระดับคุณภาพผลผลิตของถั่วลิสงในพื้นที่ และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

เนื้อหาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

หลักสูตรนี้ออกแบบให้ครอบคลุมองค์ความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก ดังนี้:

๑. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับถั่วลิสง ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของถั่วลิสง พันธุ์ถั่วลิสงที่เหมาะสมต่อการ ปลูกในพื้นที่เสริมงาม เช่น ไทนาน ๙, พันธุ์ขอนแก่น ๕ และ คุณสมบัติของเมล็ดพันธุ์ที่ดี

๒. การเตรียมดินและการปลูก วิธีการตรวจสอบและปรับปรุงดินก่อนปลูก การเตรียมแปลง การหว่าน หรือหยอดเมล็ด การจัดการระยะปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์

๓. การดูแลรักษาและการจัดการศัตรูพืช การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย และการกำจัดวัชพืช การเฝ้าระวังและ ควบคุมโรคและแมลงศัตรูถั่วลิสง อย่างถูกต้องและปลอดภัย

๔. การเก็บเกี่ยวและการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ เทคนิคการเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม การตากแห้งและการ คัดแยกเมล็ดพันธุ์ การทดสอบอัตราความงอกและการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ให้มีคุณภาพ

๕. มาตรฐานเมล็ดพันธุ์และการตลาด มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด แนว ทางการรวมกลุ่มผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ รวมถึง การสร้างแบรนด์และช่องทางตลาดเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

๑. การอบรมเชิงปฏิบัติการในการแปลงเรียนรู้จริง
๒. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบกับผู้เข้าร่วมอบรม
๒. การจัดทำเอกสารประกอบการอบรม และสื่อวีดิทัศน์เพื่อนำเสนอสาริต
๓. การติดตามให้คำปรึกษาหลังการอบรมอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์และประโยชน์ที่เกิดขึ้น

หลักสูตรนี้มีเป้าหมายหลัก เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ที่สามารถผลิตถั่วลิสงเมล็ดพันธุ์คุณภาพได้เอง เกษตรกรที่เข้าร่วมหลักสูตรสามารถนำความรู้ไปขยายผลในแปลงของตนเอง และบางรายสามารถรวมกลุ่ม จัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง ซึ่งไม่เพียงแต่ลดต้นทุนการผลิต แต่ยังสร้างรายได้เสริมและพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐานในระดับพื้นที่

ภาพที่ ๓ การทดสอบคุณภาพการงอก แปลงปลูกถั่วลิสง ศพก.อำเภอเสริมงาม

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ภายใต้โครงการขับเคลื่อนการเกษตรระดับหมู่บ้านสู่การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ปี ๒๕๖๗ “แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน บ้านสบแม่ท่า หมู่ที่ ๒ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง” หน่วยงานหลักคือ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด และสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีรายละเอียดดังนี้

การจัดทำ แผนพัฒนาหมู่บ้าน ภายใต้โครงการขับเคลื่อนการเกษตรระดับหมู่บ้านสู่การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง เป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อวางแผนพัฒนาเกษตรในระดับพื้นที่ โดยเน้น “การผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง” เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนแก่เกษตรกรในชุมชนวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ

๑. เพื่อยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรของหมู่บ้าน

ส่งเสริมให้เกษตรกรเปลี่ยนจากการผลิตแบบดั้งเดิมไปสู่การผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัย มีมาตรฐาน และมีมูลค่าสูง และพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรให้สามารถแปรรูป เพิ่มมูลค่า และเข้าสู่ตลาดได้อย่างยั่งยืน

๒. เพื่อบูรณาการหน่วยงานด้านการเกษตรในระดับพื้นที่

สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรฯ (เช่น กรมส่งเสริมฯ, ประมง, ปศุสัตว์ ฯลฯ) รวมถึงการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต., เทศบาล) และหน่วยงานพัฒนาท้องถิ่นอื่น ๆ

๓. เพื่อส่งเสริมให้หมู่บ้านมีแผนพัฒนาด้านการเกษตรเป็นของตนเอง

ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้านด้านการเกษตร” ที่ชัดเจน สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ เป็นแผนที่สามารถนำไปใช้ในการของบประมาณ สนับสนุนจากภาครัฐหรือเอกชนได้จริง

๔. เพื่อพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ และ Smart Farmer

พัฒนาเกษตรกรในหมู่บ้านให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิต การแปรรูป และการตลาด ส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบของกลุ่ม/ศูนย์เรียนรู้/วิสาหกิจชุมชน

๕. เพื่อสร้างรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับฐานราก

เน้นให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเอง ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และสร้างรายได้เพิ่มขึ้นพัฒนาการตลาดในรูปแบบใหม่ เช่น ตลาดออนไลน์ ตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market)

๖. เพื่อผลักดันนโยบาย “เกษตรมูลค่าสูง” และ “เกษตรแม่นยำ”

ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ และนวัตกรรมที่เหมาะสมในพื้นที่ นำระบบเกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture) และเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัยมาใช้จริง

๗. เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว

ใช้การพัฒนาเกษตรเป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่ม พัฒนาความร่วมมือในชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ และสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง”

โดยมีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน รายละเอียด ดังนี้

๑. การเตรียมความพร้อม

หน่วยงานหลัก เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ร่วมจัดทำข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น เพื่อคัดเลือกหมู่บ้านที่เหมาะสม ในการเข้าร่วมโครงการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ภายใต้โครงการขับเคลื่อนการเกษตรระดับหมู่บ้านสู่การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง เสนอในที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนงานภาคการเกษตรระดับอำเภอ (SCD) เพื่อพิจารณาคัดเลือก หมู่บ้านที่มีความพร้อมและเหมาะสมในการร่วมโครงการฯ

๒. การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านด้านการเกษตร

โดยใช้แนวทาง ๕ ด้านของแผนพัฒนา ๑. การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะอาชีพ (อบรม, ถ่ายทอดเทคโนโลยี) ๒. การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต (นวัตกรรม, เครื่องจักรกลเกษตร) ๓. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร (แหล่งน้ำ, ระบบน้ำหยด ฯลฯ) ๔. การพัฒนาแปรรูปและเพิ่มมูลค่า (ตั้งกลุ่มแปรรูป, บรรจุภัณฑ์) และ ๕. การตลาดและการเชื่อมโยงช่องทางจำหน่าย (ออนไลน์, ตลาดเกษตรกร)

๓. เสนอต่คณะกรรมการขับเคลื่อนระดับอำเภอ (SCD)

นำแผนที่จัดทำแล้วเสนอให้ SCD พิจารณา บูรณาการเข้ากับแผนอำเภอ/จังหวัด บางกิจกรรมอาจได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น งบจาก อบต., อำเภอ, จังหวัด โครงการจากหน่วยงานภาคีอื่น ๆ (พข., พาณิชย์, มหาวิทยาลัย ฯลฯ)

๔. บูรณาการแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นำแผนเสนอในเวทีระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด บูรณาการกับแผนของหน่วยงานต่างๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด สถาบันการเงิน เช่น ธ.ก.ส. หน่วยงานสนับสนุนการแปรรูป/ตลาด เช่น พาณิชย์จังหวัด เป็นต้น

๕. การดำเนินการตามแผน และติดตามผล

หน่วยงานภาครัฐร่วมกับเกษตรกรดำเนินกิจกรรมตามแผน มีการติดตามประเมินผลรายไตรมาส/รายปี มีการปรับปรุงแผนเป็นประจำทุกปีให้ทันต่อสถานการณ์ เช่น ภัยแล้ง, ราคาตลาด

๖. ขยายผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

พัฒนาหมู่บ้านต้นแบบให้เป็น “ศูนย์เรียนรู้” หรือ “Smart Village” ขยายแนวคิดและโมเดลไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ส่งเสริมการจัดตั้ง เครือข่ายเกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง

ภาพที่ ๔ การร่วมบูรณาการกับทุกภาคส่วนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ภายใต้โครงการขับเคลื่อนการเกษตรระดับหมู่บ้านสู่การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ปี ๒๕๖๗

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

สืบเนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ภายใต้โครงการขับเคลื่อนการเกษตรระดับหมู่บ้านสู่การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ปี ๒๕๖๗ ได้มีการบูรณาการร่วมกับ ศพก.อำเภอเสริมงาม ซึ่งอยู่ในพื้นที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดทิศทางและกิจกรรมในการพัฒนาเกษตรกรและพื้นที่เป้าหมายรอบศพก. เพื่อบูรณาการแผนและทรัพยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้การดำเนินงานของ ศพก. สอดคล้องกับปัญหาและศักยภาพของพื้นที่จริง

โดย ศพก.อำเภอเสริมงาม ได้ร่วมกับ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำปาง สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม และ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านสบแม่ท่า หมู่ที่ ๒ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ร่วมกันจัดทำ โครงการแบบย่อ (Project idea) ด้านการเกษตรที่สำคัญของหมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

โครงการแบบย่อ (Project idea) ด้านการเกษตรที่สำคัญของหมู่บ้าน

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการส่งเสริมการผลิตถั่วลิสงแบบครบวงจร
๒. หลักการและเหตุผล	พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ของบ้านสบแม่ท่า หมู่ที่ ๒ ตำบลเสริมซ้าย เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ใช้แหล่งน้ำของตนเอง และแหล่งน้ำธรรมชาติในการทำการเกษตร เกษตรกรทำนาปีเป็นอาชีพหลัก และมีการปลูกพืชในช่วงฤดูแล้งหลังการทำนา โดยปลูกพืชหลายชนิด ได้แก่ ถั่วลิสง หอมแดง กระเทียม และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ เกษตรกรนิยมปลูกถั่วลิสงในช่วงฤดูแล้งหลังนา แต่มักพบปัญหาจากการระบาดของแมลงศัตรูพืช ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตลดลง เกษตรกรมีการจัดการที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดการสะสมของโรค ตลอดจนการแปรรูปผลผลิตและช่องทางการจำหน่ายที่ยังไม่หลากหลาย เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ ต้องจำหน่ายในราคาที่พ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนด เนื่องจากเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้บางส่วน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมองค์ความรู้ทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด รวมถึงการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ มาใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต เพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ที่เพิ่มขึ้น สามารถผลิตถั่วลิสงได้อย่างมีคุณภาพ แปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และจำหน่ายผลผลิตได้อย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ
๓. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑) เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้ด้านการผลิต การแปรรูปถั่วลิสง และมีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลายขึ้น ๒) เพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดแรงงานในการผลิต และเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือนเกษตรกร
๔. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑) เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงบ้านสบแม่ท่า จำนวน ๓๐ ราย เข้าร่วมโครงการฯ ได้รับความรู้การผลิตถั่วลิสงแบบครบวงจร ๒) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีต้นทุนการผลิตถั่วลิสงด้านแรงงานลดลงอย่างน้อยร้อยละ ๑๕ ๓) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถเพิ่มมูลค่าถั่วลิสงได้อย่างน้อยร้อยละ ๑๕
๕. พื้นที่เป้าหมาย	เกษตรกรบ้านสบแม่ท่า หมู่ที่ ๒ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
๖. กิจกรรมหลัก	
๖.๑ กิจกรรมหลักที่ ๑ งบประมาณ หน่วยงานรับผิดชอบ หน่วยงานร่วมดำเนินการ	รับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ --(ไม่ใช้งบประมาณ)-- สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปางและสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำปาง

๖.๒ กิจกรรมหลักที่ ๒ งบประมาณ หน่วยงานรับผิดชอบ หน่วยงานร่วมดำเนินการ	ถ่ายทอดความรู้การการผลิตถั่วลิสงแบบครบวงจร ๔๕,๐๐๐ บาท สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปางและสำนักงานเกษตรและ สหกรณ์จังหวัดลำปาง
๖.๓ กิจกรรมหลักที่ ๓ งบประมาณ หน่วยงานรับผิดชอบ หน่วยงานร่วมดำเนินการ	การสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ๙๕,๐๐๐ บาท สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปางและสำนักงานเกษตรอำเภอ เสริมงาม
๗. หน่วยงานดำเนินงาน	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำปาง สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปางและสำนักงานเกษตรอำเภอ เสริมงาม
๘. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ปี พ.ศ.๒๕๖๘ – ๒๕๗๐
๙. งบประมาณ และแหล่งงบประมาณ	๑,๐๕๐,๐๐๐ บาท กรมส่งเสริมการเกษตร
๑๐. ผลผลิต (Output)	เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงบ้านสบแม่ท่า มีต้นทุนการผลิตถั่วลิสงลดลง มีรายได้จากการแปรรูปถั่วลิสงเพิ่มขึ้น
๑๑. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงบ้านสบแม่ท่า อย่างน้อย ๑๕ ราย มีรายได้ที่มั่นคง โดยต้นทุนการผลิตถั่วลิสงลดลง ร้อยละ ๑๕ และมูลค่าจากผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร้งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

ในช่วงแรกของการทำเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่จะยึดแนวทางการทำเกษตรแบบดั้งเดิม ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป เกษตรกรในพื้นที่รวมถึงตัวข้าพเจ้าเอง เผชิญกับปัญหาสำคัญ เช่น ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ผลผลิตทางการเกษตรไม่มีเสถียรภาพ สินค้าเกษตรขายไม่ได้ราคา และบางช่วงมีผลผลิตล้นตลาดจนเกิดการขาดทุนหนัก สิ่งเหล่านี้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ว่า “จะต้องเปลี่ยนแปลง” เพื่อความอยู่รอดและยั่งยืนของครอบครัว รวมถึงชุมชน การเริ่มหันมาศึกษาหลักวิชาการด้านการเกษตรจึงเป็นทางออกที่สำคัญ รวมถึงการเข้าร่วมการอบรมต่าง ๆ ที่จัดโดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ได้รับความไว้วางใจให้เป็น ศพก.หลัก ของอำเภอเสริมงาม อีกทั้งยังได้รับแรงบันดาลใจจากเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ใกล้เคียง ที่ประสบความสำเร็จจากการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและวิถีทำเกษตร จนสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด การเห็น

ตัวอย่างจริงนี้จึงเป็นแรงผลักดันให้มั่นใจว่า “เกษตรยุคใหม่” ต้องอาศัยหลักวิชาการและเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถผลิตได้อย่างมีคุณภาพ ตรงความต้องการของตลาด และลดความเสี่ยงจากราคาที่ไม่แน่นอน พร้อมสร้างความภาคภูมิใจในการทำอาชีพเกษตรกรรมอีกครั้ง

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

หนึ่งในปัญหาหลักที่พบในการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม คือ ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพไม่สม่ำเสมอ ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ทำให้ขายไม่ได้ราคาและไม่สามารถเข้าสู่ตลาดที่มีมูลค่าสูง เช่น ตลาดเมล็ดพันธุ์หรือตลาดส่งออก อีกทั้งยังต้องเผชิญกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นทุกปี ไม่ว่าจะเป็นราคาปุ๋ย สารเคมี เมล็ดพันธุ์ หรือค่าแรงงาน แต่ผลตอบแทนกลับไม่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายได้ของครัวเรือนลดลงอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นอุปสรรคและเป็นความท้าทายของชาวเจ้าของ ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาลำบากนี้ได้ด้วยการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมอีกต่อไป ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดในการค้นหาวิธีการใหม่ๆ ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนได้ในเวลาเดียวกัน การนำความรู้ทางวิชาการ เช่น การปรับปรุงดิน การเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับระบบการให้น้ำ รวมถึงการควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสาน เข้ามาใช้ในการกิจกรรมการเกษตร นอกจากนี้ยังมีการใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น เครื่องหยอดเมล็ด การปรับเปลี่ยนดัดแปลงรถไถสำหรับการเกษตร ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตได้ดีขึ้น และเพิ่มคุณภาพผลผลิตได้จริง การปรับเปลี่ยนสิ่งเหล่านี้ไม่เพียงช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่ยังวางรากฐานให้เกิดระบบการเกษตรที่มีความยั่งยืนมากขึ้นในระยะยาว

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

๑. การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่

การจัดการดิน ด้วยการใส่แบคทีเรียไรโซเบียม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตรึงไนโตรเจนจากอากาศ ลดการใช้ปุ๋ยเคมีไนโตรเจน การใช้วัสดุคลุมดิน จากวัสดุชีวภาพเพื่อรักษาความชื้นและป้องกันการชะล้างหน้าดิน การตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อหาค่าที่เหมาะสม ในการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๒. การลดต้นทุนการผลิต

การผลิตปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยหมักจากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น เช่น แกลบ ใบไม้ มูลสัตว์ เพื่อลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมีราคาแพง การปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินและลดค่าใช้จ่าย ลดต้นทุนน้ำและปุ๋ย รวมถึง การนำเครื่องจักรทางการเกษตร เช่น เครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ มาแทนแรงงานคน การประยุกต์ใช้รถไถนาดัดแปลง มาใช้ในการช่วยขุดถอนถั่วลิสง แทนการจ้างแรงงานคน

๓. การลดการระบาดของศัตรูพืช

การใช้สารชีวภัณฑ์จากเชื้อราและแบคทีเรียเพื่อป้องกันโรคพืช เพื่อลดการระบาดของศัตรูพืช

๔. การเพิ่มผลผลิต

การใช้เมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงคุณภาพ ที่มีความแข็งแรง ทนแล้ง ทนโรค การปรับปรุงโครงสร้างดินด้วยการไถกลบตอซังและใส่วัสดุอินทรีย์เพื่อเพิ่มความพรุนและความอุดมสมบูรณ์ของดิน

๕. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสงหลากหลายรูปแบบ เช่น ถั่วลิสงคั่วทราย ถั่วกรอบแก้ว การแปรรูปจะ ช่วยยืดอายุการเก็บรักษาและรักษาคุณภาพ การได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP การพัฒนาแบรนด์และบรรจุ ภัณฑ์ที่ดึงดูดใจพร้อมการตลาดออนไลน์ผ่าน Social Media การสร้างเครือข่ายการจำหน่ายและการจัดจำหน่าย ตรงสู่ผู้บริโภคเพื่อลดต้นทุนการกระจายสินค้าและเพิ่มกำไร

ภาพที่ ๕ การผลิตปุ๋ยหมัก โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๑. การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่

การใช้แบคทีเรียไรโซเบียม โดยจัดหาเชื้อไรโซเบียม จากแหล่งที่เชื่อถือได้ เคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วยเชื้อไร โซเบียม อัตราส่วน ๑:๑ ปลุกภายใน ๒๔ ชั่วโมงหลังคลุกเมล็ด รดน้ำให้พอเหมาะ ในช่วง ๒ สัปดาห์แรก ตรวจสอบ การเกิดปมที่รากหลังปลูก ๔-๖ สัปดาห์ การใช้เชื้อไรโซเบียม จะช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีในโตรเจนได้ ๓๐ - ๕๐% พร้อมเพิ่มผลผลิต ดูแลรักษาให้ดินมีความชื้นเหมาะสมเพื่อให้เชื้อทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้วัสดุคลุมดิน โดยเก็บวัสดุชีวภาพที่หาได้ใช้ท้องถิ่น เช่น ฟางข้าว แกลบ ใบไม้แห้ง ตากให้แห้งและ สับให้มีขนาดเล็ก เตรียมพื้นที่โดยขุดดินให้โปร่งและล้างวัชพืช หวานกระจายคลุมดินให้หนาประมาณ ๕-๑๐ ซม. รดน้ำพอเหมาะ ตรวจสอบความชื้นใต้วัสดุคลุมเป็นประจำ เติมวัสดุคลุมดินใหม่เมื่อวัสดุเก่าย่อยสลาย วัสดุคลุมดิน จะช่วยรักษาความชื้น ลดการระเหยของน้ำ และป้องกันการชะล้างหน้าดิน

การตรวจวิเคราะห์ดิน โดย เก็บตัวอย่างดินจาก ๑๐-๑๕ จุดในแปลงแบบสุ่ม ขุดลึก ๑๕-๒๐ ซม. ผสมให้ เป็นเนื้อเดียว เก็บ ๑ กิโลกรัม ส่งไปวิเคราะห์ที่จุดวิเคราะห์ดิน ระบุชนิดพืชที่จะปลูกเพื่อให้คำแนะนำที่เหมาะสม รอผลวิเคราะห์ และ ใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำจากผลวิเคราะห์ ปรับ pH ดินหากจำเป็น การวิเคราะห์ดินจะช่วยให้ใช้ ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการสูญเสียและประหยัดต้นทุน

๒. การลดต้นทุนการผลิต

การผลิตปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยหมัก โดยรวบรวมวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น แกลบ ใบไม้ มูลสัตว์ เศษอาหาร กองวัสดุสูงให้ประมาณ ๑ - ๑.๕ เมตร รดน้ำให้ความชื้น ๕๐ - ๖๐% อาจจะใส่สารเร่ง พด.๑ เพิ่มเติมเพื่อเร่ง ปฏิกริยาการหมักให้เร็วขึ้น คลุกเคล้าทุก ๒ สัปดาห์ เพื่อให้อากาศถ่ายเท ระยะเวลาหมัก ๒-๓ เดือน จนได้ปุ๋ยหมัก สีน้ำตาลเข้ม อาจจะนำไปร่อนกรองก่อนใช้ การผลิตปุ๋ยเองจะช่วยลดต้นทุนปุ๋ยได้ ๖๐-๗๐% และได้ปุ๋ยคุณภาพดี ที่เหมาะกับดินท้องถิ่น

การปลูกพืชหมุนเวียน โดยวางแผนการปลูกพืช ๓ - ๔ ชนิดสลับกันในแปลงเดียวกันตลอดปี เช่น ถั่วลิสง-ข้าวโพด-พืชผัก-ข้าว เลือกพืชที่ใช้ธาตุอาหารต่างกันและเสริมซึ่งกันและกัน ปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อเพิ่มไนโตรเจนให้ดิน หลีกเลี่ยงการปลูกพืชชนิดเดียวกันติดต่อกัน ปรับเปลี่ยนตำแหน่งพืชในแปลงทุกฤดูกาล บันทึกข้อมูลการปลูกและผลผลิตของแต่ละพืช การหมุนเวียนพืชจะช่วยลดศัตรูพืช เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และใช้พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การลดการระบาดของศัตรูพืช

โดยการใช้สารชีวภัณฑ์ ใช้เชื้อไตรโคเดอร์มาและแบคทีเรีย *Bacillus subtilis* ใช้วัสดุท้องถิ่นเช่น ข้าวเปลือกข้าว เป็นอาหารเลี้ยงเชื้อ หมักในภาชนะปิดมิดชิด ๑๔-๒๑ วัน กรองเอาแต่น้ำใส เจือจางอัตราส่วน ๑:๒๐ ก่อนพ่นใช้ พ่นในช่วงเช้าหรือเย็น ทุก ๒ สัปดาห์ ใช้ร่วมกับน้ำหมักสมุนไพรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สารชีวภัณฑ์จะช่วยป้องกันโรคราสนิม โรคใบจุด โรคโคนเน่า ปลดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและไม่ทำลายแมลงมีประโยชน์

๔. การเพิ่มผลผลิต

การใช้เมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงคุณภาพ เลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศท้องถิ่น ที่ทนแล้ง ทนโรค ให้ผลผลิตสูง ซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตรวจสอบอัตราการงอกก่อนปลูก คัดเลือกเมล็ดที่สมบูรณ์ ไม่ชำรุดไม่เป็นโรค เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ในที่แห้ง เย็น ปลดแมลง ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ไม่เกิน ๒ ปี การใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพจะช่วยให้ได้ผลผลิตที่สม่ำเสมอและสูงกว่าพันธุ์ทั่วไป ๒๐-๓๐%

การปรับปรุงโครงสร้างดิน โดยการไถกลบตอซังและเศษพืชลงในดินก่อนปลูกฤดูใหม่ เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ผสมกับดินให้ทั่ว ไถดินลึก ๒๕-๓๐ ซม. เพื่อทำลายชั้นดินแข็ง ปรับปรุงการระบายน้ำและรากแทงลึกได้ ใส่ปูนขาวหรือโดโลไมท์เพื่อปรับ pH ดินให้เหมาะสม (๖.๐-๗.๐) ทั่วดินไว้ ๒-๓ สัปดาห์ก่อนปลูก การปรับปรุงดินจะช่วยให้อาหารพืชเจริญเติบโตได้ดี ดูธาตุอาหารได้มีประสิทธิภาพ

๕. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป ศึกษาความต้องการของตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนอง เช่น ถั่วลิสงคั่วทราย ถั่วกรอบแก้ว ถั่วลิสงทอดสมุนไพร จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์แปรรูปขนาดเล็ก ศึกษาเทคนิคการแปรรูปที่เหมาะสม ควบคุมอุณหภูมิ เวลา และสูตรการปรุงแต่ง ทดสอบคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามและป้องกันความเสียหาย การแปรรูปจะช่วยเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ได้ ๒-๓ เท่า และช่วยยืดอายุการเก็บรักษาถั่วลิสง

ภาพที่ ๖ การส่งเสริมและการผลิตสารชีวภัณฑ์ ร่วมกับ ศพก.เครือข่าย เพื่อใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

๓) อธิบายขั้นตอนการทำงานการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการ อย่างละเอียด)

ขั้นตอนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

ขั้นตอนที่ ๑ การเก็บตัวอย่างดิน

การวางแผนการเก็บตัวอย่าง - โดยหลีกเลี่ยงการเก็บดินในบริเวณที่เพิ่งใส่ปุ๋ย น้ำท่วมขัง หรือมีการสะสมของอินทรีย์วัตถุผิดปกติ กำหนดจุดเก็บตัวอย่างแบบซิกแซกหรือตารางในแปลง จำนวน ๑๐-๑๕ จุด/ไร่ สำหรับแปลงที่มีลักษณะดินแตกต่างกันควรแยกเก็บตัวอย่างต่างหาก เลือกเวลาเก็บก่อนการเตรียมดินหรือหลังเก็บเกี่ยวอย่างน้อย ๑ เดือน

วิธีการเก็บตัวอย่างดิน - ใช้เสียมหรือจอบเก็บตัวอย่างดินที่สะอาด ขุดดินลึก ๑๕-๒๐ ซม. โดยเก็บดินจากผนังหลุมในแนวตั้ง หลีกเลี่ยงหน้าดินและดินก้นหลุม ผสมดินจากทุกจุดให้เป็นเนื้อเดียวกัน คัดเอาเศษรากพืช ก้อนหิน วัสดุแปลกปลอมออก เก็บดินประมาณ ๐.๕-๑ กิโลกรัม ใส่ถุงพลาสติกสะอาด ตัดป้ายระบุข้อมูลให้ชัดเจน

การจัดเก็บและส่งตัวอย่าง - บรรจุดินในถุงพลาสติกหนา ผูกปากถุงให้แน่น ติดฉลากระบุ ชื่อเจ้าของสถานที่ วันที่เก็บ ชนิดพืชที่จะปลูก เก็บรักษาในที่เย็น แห้ง หลีกเลี่ยงแสงแดดจัด ส่งไปวิเคราะห์ภายใน ๗ วัน หากไม่สามารถส่งทันที ให้แช่เย็นหรือตากให้แห้งก่อนเก็บรักษา

ขั้นตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ดิน

ส่งตัวอย่างดินไปหน่วยงานวิเคราะห์ - เลือกห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เช่น ศูนย์วิเคราะห์ดิน มหาวิทยาลัยต่างๆ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรต่างๆ ตรวจสอบรายการวิเคราะห์ที่ต้องการ กรอกแบบฟอร์มข้อมูลให้ครบถ้วน

รายการการวิเคราะห์พื้นฐาน - ค่า pH ดิน (ความเป็นกรด-ด่าง) เพื่อประเมินความเหมาะสมของดินต่อการเจริญเติบโตของพืช ค่า EC (ความเค็มของดิน) เพื่อประเมินการสะสมเกลือในดิน อินทรีย์วัตถุ (OM) เพื่อประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดิน ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K) แคลเซียม (Ca) แมกนีเซียม (Mg) กำมะถัน (S) เพื่อประเมินความพร้อมใช้ของธาตุอาหารพืช รอผลการวิเคราะห์ โดยทั่วไป ๗-๑๔ วันทำการ ผลวิเคราะห์จะแสดงค่าต่างๆ พร้อมระดับความเหมาะสม (ต่ำ ปานกลาง สูง) และคำแนะนำการใช้ปุ๋ย ศึกษาผลวิเคราะห์อย่างละเอียด หากไม่เข้าใจสามารถปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ขั้นตอนที่ ๓ การคำนวณปริมาณปุ๋ย

การใช้สูตรคำนวณ - ใช้สูตรคำนวณปริมาณปุ๋ย ร่วมกับตารางคำแนะนำการใช้ปุ๋ยที่ระบุในผลวิเคราะห์ คำนึงถึงเป้าหมายผลผลิตที่ต้องการ ชนิดของพืช และสภาพแวดล้อม ปรับปรุงสูตรตามประสบการณ์และผลผลิตจากการปลูกครั้งก่อน การเลือกชนิดปุ๋ย โดยเลือกปุ๋ยตามความต้องการของธาตุอาหารที่วิเคราะห์ได้ เช่น หากดินขาดไนโตรเจนให้เลือกปุ๋ยที่มีไนโตรเจนสูง การผสมปุ๋ยเคมีกับปุ๋ยอินทรีย์เพื่อสมดุลธาตุอาหารและปรับปรุงสมบัติของดิน คำนึงถึงราคาและความคุ้มค่าของปุ๋ยแต่ละชนิด พิจารณาความสะดวกในการหาซื้อและการใช้งาน การจัดสัดส่วนปุ๋ย แบ่งการใส่ปุ๋ยออกเป็นหลายครั้งตามระยะการเจริญเติบโตของพืช เช่น ปุ๋ยรองพื้น ๕๐% ปุ๋ยแต่งหน้า ๒๕% ปุ๋ยทางใบ ๒๕% ปรับสัดส่วน N - P - K ให้เหมาะสมกับแต่ละระยะการเจริญเติบโต คำนวณปริมาณปุ๋ยที่ต้องซื้อทั้งหมดตลอดฤดูกาล

ขั้นตอนที่ ๔ การใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้อง

การใส่ปุ๋ยรองพื้น ใส่ปุ๋ยรองพื้นก่อนการปลูก ๗-๑๔ วัน โดยการกระจายปุ๋ยให้ทั่วแปลง ไถผสมเข้ากับดิน ให้ลึกประมาณ ๑๕-๒๐ ซม. ใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมส่วนใหญ่ในช่วงนี้ เนื่องจากเคลื่อนตัวในดินได้น้อย รดน้ำให้พอเหมาะ หลังใส่ปุ๋ยเพื่อช่วยให้ปุ๋ยละลายได้ดีมากยิ่งขึ้น

การใส่ปุ๋ยแต่งหน้า แบ่งการใส่ปุ๋ยแต่งหน้าเป็น ๒-๓ ครั้ง ตามระยะการเจริญเติบโตของพืช ใส่ปุ๋ยไนโตรเจน เป็นหลักในช่วงนี้ ใส่ปุ๋ยห่างจากโคนต้นประมาณ ๑๐-๑๕ ซม. ใส่ปุ๋ยลึกลงในดินประมาณ ๕-๑๐ ซม. แล้วกลบดิน รดน้ำทันทีหลังใส่ปุ๋ยเพื่อป้องกันการสูญเสีย

การใส่ปุ๋ยทางใบ เตรียมปุ๋ยเฉพาะสำหรับพ่นใบ ที่มีธาตุอาหารรองและจุลธาตุ พ่นในช่วงเช้าตรู่หรือเย็น หลีกเลี้ยงแสงแดดจัด ใช้หัวพ่นที่ให้ละอองน้ำละเอียด พ่นให้ทั่วใบทั้งด้านบนและด้านล่าง ระมัดระวังไม่ให้ความเข้มข้นสูงเกินไปเพื่อป้องกันการไหม้ใบ

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

การสังเกตการเจริญเติบโตของพืช สังเกตสีของใบ ความสูงของต้น การแผ่กิ่งก้านใบ ความแข็งแรงของลำต้น การออกดอกและติดผล เปรียบเทียบกับแปลงที่ไม่ได้วิเคราะห์ดิน บันทึกข้อมูลการเจริญเติบโตเป็นประจำ อาจจะทำการชั่งน้ำหนักผลผลิตจริง เปรียบเทียบกับเป้าหมาย เพื่อกำหนดต้นทุนปุ๋ยและผลตอบแทนที่ได้รับ วิเคราะห์คุณภาพของผลผลิต เช่น ขนาด สี รส ความคงทน ประเมินประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยในแต่ละชนิดและแต่ละช่วงเวลา และการปรับปรุงสูตรปุ๋ย โดยวิเคราะห์ปัญหาและข้อบกพร่องจากการใช้ปุ๋ยครั้งนี้ ปรับปรุงสูตรและวิธีการใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น สำหรับฤดูกาลถัดไป

ภาพที่ ๗ การวิเคราะห์และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ข้าว..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๘-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒)ถั่วลิสง..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓)ไม้ผล (ลำไย)... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สิ้นค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)ปลาตูก.....จำนวน.....๑.....(หน่วย...บ่อ...)

๒.๒)ปลานิล.....จำนวน.....๑.....(หน่วย...บ่อ...)

๒.๓)ปลาช่อน.....จำนวน.....๑.....(หน่วย...บ่อ...)

๓) สิ้นค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)ไก่พื้นเมือง.....จำนวน.....๒๐.....(ตัว)

๓.๒)โคเนื้อ.....จำนวน.....๑๙.....(ตัว)

ภาพที่ ๘ การเลี้ยงโคเนื้อ โคขุน แบบปล่อยทุ่งของ ศพก.หลัก อำเภอเสริมงาม

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สิ้นค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)การเตรียมดิน.....

เป็นเงิน.....๑,๒๐๐.....บาท/ไร่

๑.๒)การให้น้ำ.....

เป็นเงิน.....๑๕๐.....บาท/ไร่

๑.๓)การปลูก.....

เป็นเงิน.....๘๕๐.....บาท/ไร่

๑.๔)การกำจัดวัชพืช.....

เป็นเงิน.....๔๕๗.๕๐.....บาท/ไร่

๑.๕)การใช้ปุ๋ย.....

เป็นเงิน.....๗๕๐.....บาท/ไร่

๑.๖)การเก็บเกี่ยว.....

เป็นเงิน.....๑,๒๕๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต๔,๖๕๗.๕๐.....บาท/ไร่

รายได้๓,๒๖๒.๕๐.....บาท/ไร่

๒) สิ้นค้า.....ถั่วลิสง.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)การเตรียมดิน.....

เป็นเงิน.....๘๐๐.....บาท/ไร่

๑.๒)การให้น้ำ.....

เป็นเงิน.....๔๐๐.....บาท/ไร่

๑.๓)การปลูก.....

เป็นเงิน.....๕๐๐.....บาท/ไร่

๑.๔)การกำจัดวัชพืช.....

เป็นเงิน.....๔๐๐.....บาท/ไร่

๑.๕)การใช้ปุ๋ย.....

เป็นเงิน.....๗๐๐.....บาท/ไร่

๑.๖)การเก็บเกี่ยว.....

เป็นเงิน.....๑,๗๕๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต๔,๘๕๐.....บาท/ไร่

รายได้๕,๖๕๐.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

- ๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ไม่มี.....
เฉลี่ยรายได้วันละ.....-.....บาท/วัน
- ๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสง.....
เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๗๕๐.....บาท/สัปดาห์
- ๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสง.....
เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๓,๐๐๐.....บาท/เดือน
- ๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....๑. การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสง.....
.....๒. การจำหน่ายข้าว และไม้ผล.....
เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๓๖,๐๐๐.....บาท/ปี

ภาพที่ ๙ ผลผลิตทางการเกษตรที่สร้างรายได้ให้กับศพก. หลัก อำเภอสว่างงาม

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑. พัฒนาคณะเป็นผู้นำเกษตรกรที่มีวิสัยทัศน์ จากการทำหน้าที่ประธาน ศพก. ทำให้มีโอกาสฝึกฝนภาวะผู้นำ พัฒนาทักษะการบริหารจัดการ เรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเกษตร ส่งผลให้กลายเป็นต้นแบบของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทันสมัยและมีความสามารถรอบด้าน

๒. ขยายผลความรู้สู่เกษตรกรรายอื่น สามารถถ่ายทอดประสบการณ์และองค์ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมหรือการศึกษาดูงาน ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ผู้สนใจ ผ่านกิจกรรมสาธิตหรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทำให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้นั้นปรับใช้และพัฒนาการผลิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. เสริมสร้างเครือข่ายเกษตรกรเข้มแข็ง การเป็นประธาน ศพก. เปิดโอกาสให้สร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น เครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ กลุ่มแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และรวมพลังในการพัฒนาเกษตรกรรมของพื้นที่

๔. ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม โดย ศพก. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ด้านการเกษตรให้กับชุมชน ช่วยให้เกษตรกรในพื้นที่มีแหล่งเรียนรู้ใกล้บ้าน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นเวทีในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรร่วมกัน

๕. สร้างรายได้ให้ครอบครัวและพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ด้วยการนำแนวทางการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และตรงความต้องการตลาดมาเผยแพร่ ทำให้เกิดการพัฒนาลิขสิทธิ์และเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรในชุมชน ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้านและตำบลให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ภาพที่ ๑๐ การถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในงาน Field day

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๑. การจัดการดินอย่างยั่งยืน - การใช้โรโซเปียมในการเพิ่มประสิทธิภาพการตรึงไนโตรเจนจากอากาศเป็นนวัตกรรมที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก โดยสามารถลดการใช้ปุ๋ยเคมีในโตรเจนได้ ๓๐ - ๕๐% ซึ่งช่วยลดการปนเปื้อนของไนเตรทในแหล่งน้ำและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการผลิตปุ๋ยเคมี และการใช้วัสดุคลุมดินจากวัสดุชีวภาพในท้องถิ่น เช่น ฟางข้าว แกลบ และใบไม้แห้ง ไม่เพียงแต่ช่วยรักษาความชื้นและป้องกันการชะล้างหน้าดินเท่านั้น แต่ยังเป็นการใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้งในท้องถิ่น ลดปัญหาขยะเกษตรและเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินเมื่อย่อยสลาย

๒. การลดการพึ่งพาสารเคมีทางการเกษตร - การผลิตปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยหมักจากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น เป็นการสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมี ที่มีราคาแพงและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การใช้สารชีวภัณฑ์จากเชื้อไตรโคเดอร์มาและแบคทีเรีย *Bacillus subtilis* ในการป้องกันโรคพืช แทนการใช้สารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช ช่วยรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ไม่ทำลายแมลงมีประโยชน์ และปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค

๓. การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ - การใช้วัสดุคลุมดินช่วยลดการระเหยของน้ำและรักษาความชื้นในดิน ทำให้สามารถลดการใช้น้ำในการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงโครงสร้างดินด้วยการ

ไถกลบตอซังและใส่วัสดุอินทรีย์ช่วยเพิ่มความสามารถในการกักเก็บน้ำของดิน ลดความจำเป็นในการใช้น้ำชลประทานและการพึ่งพาน้ำฝน

๔. การปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อฟื้นฟูดิน - ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน ๓ - ๔ ชนิดสลับกันในปีละหนึ่งปี โดยเฉพาะการปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อเพิ่มไนโตรเจนให้ดิน เป็นการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินอย่างธรรมชาติ ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และป้องกันการเกิดศัตรูพืชเฉพาะโรค ซึ่งช่วยรักษาสมดุลของระบบนิเวศในแปลงเกษตร

๕. การตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสม การตรวจวิเคราะห์ดินก่อนการใช้ปุ๋ยช่วยให้สามารถใช้ปุ๋ยได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของดิน ลดการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น ป้องกันการสะสมของสารเคมีในดินและการชะล้างสู่แหล่งน้ำ ซึ่งช่วยรักษาคุณภาพของทรัพยากรดินและน้ำในระยะยาว

ภาพที่ ๑๑ การใช้โรโซเปียมคลุกเมล็ด ก่อนการเพาะปลูกถั่วลิสงลงแปลงปลูก

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑. การอนุรักษ์ทรัพยากรดิน - การปรับปรุงโครงสร้างดินด้วยการไถกลบตอซังและการใส่ปุ๋ยหมัก จะช่วยเพิ่มความพรุนและความอุดมสมบูรณ์ของดิน การไถดินลึก ๒๕-๓๐ ซม. ช่วยทำลายชั้นดินแข็งและปรับปรุงการระบายน้ำ ทำให้รากพืชสามารถแทงลึกได้และดูดธาตุอาหารได้มีประสิทธิภาพ การปรับ pH ดินให้เหมาะสม ด้วยปูนขาวหรือโดโลไมท์ ช่วยให้พืชสามารถใช้ประโยชน์จากธาตุอาหารในดินได้เต็มที่ ลดการสูญเสียธาตุอาหารและรักษาสมดุลของระบบดิน

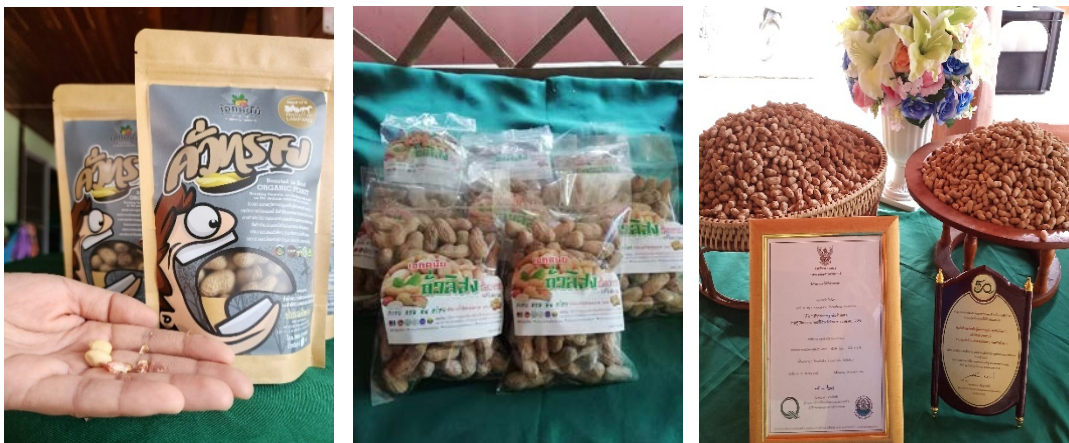
๒. การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ - การใช้วัสดุคลุมดินช่วยลดการระเหยของน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคลุมดินด้วยวัสดุชีวภาพหนา สามารถรักษาความชื้นในดินและลดความจำเป็นในการให้น้ำบ่อยครั้ง การปรับปรุงโครงสร้างดินช่วยเพิ่มความสามารถในการซึมซับและกักเก็บน้ำของดิน สามารถใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำแบบยั่งยืนนี้ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในชุมชนและลดความเสี่ยงจากภัยแล้ง

๓. การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ - การใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชช่วยรักษาแมลงและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในระบบนิเวศการเกษตร การปลูกพืชหมุนเวียนช่วยสร้างความหลากหลายของพืชในพื้นที่ ซึ่งส่งเสริมความหลากหลายของแมลงและสัตว์อื่นๆ การใช้วัสดุคลุมดินจากวัสดุชีวภาพสร้างที่อยู่อาศัยให้กับจุลินทรีย์และสัตว์เล็กในดิน ทำให้ระบบนิเวศใต้ดินมีความสมบูรณ์และสามารถทำหน้าที่ย่อยสลายอินทรีย์วัตถุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. การลดมลพิษสิ่งแวดล้อม - การผลิตปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยหมักจากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นช่วยลดปัญหาขยะที่เกิดจากกิจกรรมด้านการเกษตร การลดการใช้ปุ๋ยไนโตรเจน ด้วยการใส่โรโซเปียม ช่วยลดการปนเปื้อนไนเตร

รทในแหล่งน้ำและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการผลิตและขนส่งปุ๋ยเคมี การใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืชช่วยลดการปนเปื้อนสารเคมีตกค้างในผลผลิตและสิ่งแวดล้อม

๕. การสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน การใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น เช่น แกลบ ใบไม้ มูลสัตว์ หรือเศษอาหาร ในการผลิตปุ๋ยหมักและปุ๋ยชีวภาพ ช่วยสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก และการแปรรูปผลผลิตเป็นผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบช่วยเพิ่มมูลค่าและลดการสูญเสียผลผลิต การพัฒนาแบรนด์และการตลาดออนไลน์ช่วยสร้างเครือข่ายการจำหน่ายที่ยั่งยืน

ภาพที่ ๑๒ การแปรรูปถั่วลิสงเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเสริมงาม ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านสบแม่ท่า หมู่ที่ ๒ อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง โดย นายเอกดนัย ใจกันทา เป็นประธาน ศพก. ซึ่งเป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด มีความรู้เกี่ยวกับ ลักษณะภูมิประเทศ ของพื้นที่อำเภอเสริมงาม ซึ่งมีทั้งที่ราบและที่เนินเขา ทำให้ต้องเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการเพาะปลูกพืชแต่ละพื้นที่ รู้สภาพภูมิอากาศ เช่น ฤดูฝนที่เริ่มต้นช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม และฤดูแล้งในช่วงกุมภาพันธ์-เมษายน ซึ่งส่งผลต่อการวางแผนการปลูกพืช มีข้อมูลด้านการใช้พื้นที่การเกษตร เช่น พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ไร่ข้าวโพด ถั่วลิสง มันสำปะหลัง เป็นต้น ทราบถึง ปริมาณน้ำที่ใช้ในการเกษตร แหล่งน้ำธรรมชาติและชลประทานในพื้นที่ สามารถแนะนำการจัดการน้ำได้อย่างเหมาะสม ทั้งหมดนี้ ได้จากการสังเกตจากประสบการณ์จริงในพื้นที่ รวมถึงการลงพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข เชื่อมโยงข้อมูลพื้นฐานกับ การวางแผนการผลิตสินค้าเกษตร และการประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมและศึกษาด้วยตนเอง

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

๑) ศพก. อำเภอเสริมงามได้รับการคัดเลือกให้เป็น จุดเรียนรู้ต้นแบบ ทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด โดยเปิดรับคณะดูงานจากทั้งภายในและภายนอกพื้นที่

๒) มีการจัดทำแปลงสาธิต และแปลงเรียนรู้ เช่น แปลงเรียนรู้การปลูกข้าว แปลงสาธิตการปลูกถั่วลิสง รวมถึงการแนะนำการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการเกษตร เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้เครื่องหยอดเมล็ดในการปลูกถั่วลิสง

๓) ประธาน ศพก. ทำหน้าที่เป็น วิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นให้เห็นภาพจริงจากประสบการณ์และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงในหลักสูตรและแปลงเรียนรู้

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

๑) ศพก. อำเภอเสริมงาม ทำหน้าที่เป็น ศูนย์กลางรับฟังปัญหาและการช่วยเหลือเกษตรกร ที่ประสบปัญหา เช่น โรคพืช ศัตรูพืช ปัญหาดินและน้ำ หรือราคาผลผลิตตกต่ำ โดยทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ปัญหาอย่างรวดเร็วและตรงจุด

๒) มีการใช้ช่องทางสื่อสารในชุมชน เช่น กลุ่มไลน์ กลุ่ม Facebook และใช้เสียงตามสายหมู่บ้าน ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลด้านการเกษตรต่างๆ การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับความเดือดร้อนด้านเกษตร แล้วประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือ

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศพก.อำเภอเสริมงาม มีบทบาทเป็นแหล่งข้อมูลเกษตรที่เชื่อถือได้ของเกษตรกรในพื้นที่ ให้บริการข้อมูลต่างๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการเกษตร การติดประกาศแจ้งเตือนภัยพิบัติหรือโรคแมลงศัตรูพืช แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด ผ่านช่องทางการให้บริการต่างๆ ได้แก่ ป้ายประชาสัมพันธ์ ณ ศูนย์เรียนรู้ และจุดชุมชน เช่น ศาลากลางบ้าน กลุ่มLine กลุ่มFacebook ชุมชน การพูดคุยในการประชุมหมู่บ้านและกลุ่มเกษตรกร การให้คำปรึกษาด้านวิชาการเกษตรโดยใช้ประสบการณ์และความรู้ทางวิชาการ ถ่ายทอดให้เข้าใจง่าย เช่น การปรับสูตรปุ๋ยตามค่าดิน การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน อีกทั้งยัง ส่งเสริมให้เกษตรกรทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ เช่น การใช้โดรนในการพ่นปุ๋ยพ่นยา การใช้แอปพลิเคชันวิเคราะห์ดินและโรคพืช เป็นต้น

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้น คือ เกษตรกรมีข้อมูลในการวางแผนและตัดสินใจมากขึ้น เช่น เลือกปลูกพืชตามแนวโน้มตลาด ไม่ปลูกซ้ำซ้อน ลดความเสี่ยงในการรับทราบข่าวลือผิดๆ เกิดการสร้างเครือข่ายเกษตรกรที่รู้เท่าทัน และสามารถช่วยกระจายข้อมูลต่อไปในระดับหมู่บ้านได้

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ช่องทางในการขยายผลองค์ความรู้

๑. การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ในระดับหมู่บ้านและกลุ่มเกษตรกร โดยใช้ศูนย์เรียนรู้ ศพก. เป็นฐานหลัก นำเกษตรกรมาเรียนรู้จาก แปลงสาธิตจริง เช่น การปลูกถั่วลิสงหลังนา การจัดการดินและน้ำแบบยั่งยืน

๒. ใช้ สื่อสมัยใหม่ เช่น การนำคลิปวิดีโอสั้น ๆ อธิบายขั้นตอนการปลูกหรือจัดการศัตรูพืช แล้วเผยแพร่ผ่านกลุ่มLine กลุ่มFacebook ชุมชน

๓. สร้างเครือข่ายเกษตรกรแกนนำที่นำความรู้ไปทดลองใช้ก่อน แล้วขยายผลต่อยังเกษตรกรคนอื่นในพื้นที่เดียวกัน

เกษตรกรในชุมชน นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ ดังนี้

๑. เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมของ ศพก. ส่วนใหญ่ได้นำแนวทางที่เรียนรู้ไปปรับใช้กับแปลงของตน เช่น ปรับสูตรปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ปรับรอบการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ

๒. มีการรวมกลุ่มกันจัดทำแปลงเรียนรู้ย่อยในชุมชน โดยมีประธาน ศพก. และเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ เป็นพี่เลี้ยง

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร

๑. เกษตรกรที่นำความรู้ไปปฏิบัติจริง สามารถลดต้นทุนการผลิตพืชลงได้เฉลี่ย ๑๐-๓๐% คุณภาพผลผลิตดีขึ้น เช่น ถั่วลิสงติดฝักมากขึ้นและมีเมล็ดสมบูรณ์ เกษตรกรบางรายสามารถพัฒนาเป็น ผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ในชุมชน หรือขยายผลสู่การแปรรูป

๒. เกิดการรวมกลุ่มกัน ในการพัฒนาสินค้าทางการเกษตร เช่น การแปรรูปถั่วลิสงอบสมุนไพร สร้างรายได้เพิ่มในช่วงหลังเก็บเกี่ยว ส่งผลให้มีเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้ และสนใจทำเกษตรอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

ประธาน ศพก. เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่างๆ เข้าร่วมการประชุมของหมู่บ้านและหน่วยงานต่างๆ เป็นประจำ เพื่อเสนอข้อมูลทางการเกษตร และร่วมวางแผนพัฒนาพื้นที่ด้านการเกษตร ร่วมมือกับสำนักงานเกษตรอำเภอในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น งานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี (Field Day) การร่วมโครงการพัฒนาและส่งเสริม Smart Farmer โครงการส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัย ร่วมกับหน่วยงานพัฒนาชุมชน สนับสนุนโครงการ SME เป็นต้น

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

๑. ผู้เป็นผู้นำในการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ รับผิดชอบวางแผน ร่วมกำหนดทิศทาง และจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร และความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ เป็นผู้ประสานงานหลักกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

๒. เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ ทำหน้าที่เป็น ผู้ถ่ายทอดความรู้ จากประสบการณ์จริงและอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการให้แก่เกษตรกร นำเสนอเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร

๓. เป็นแบบอย่างของเกษตรกรผู้นำ ที่ประสบความสำเร็จด้วยความรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จูงใจให้เกษตรกรรุ่นใหม่หันมาทำเกษตรอย่างมีระบบและยั่งยืน

ภาพที่ ๑๓ การประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานของคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) ระดับอำเภอ

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

๑. ได้มีส่วนร่วมผลักดันการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนในท้องถิ่น การเป็น ศพก. ทำให้มีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถ มาช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาวิธีการผลิต ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และสร้างรายได้ที่มั่นคง

๒. ภูมิใจที่ได้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแรงบันดาลใจให้กับเกษตรกรรายอื่น สามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างมีระบบ และเห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในการทำกิจกรรมด้านการเกษตรที่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้จริง

๓. มีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

๑. เป็นผู้นำทางการในฐานะประธาน ศพก. อย่างมีบทบาท โดยได้รับความไว้วางใจจากหน่วยงานและเกษตรกร เป็นตัวแทนในการบริหาร จัดกิจกรรม ถ่ายทอดความรู้ และเป็นจุดเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒. เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ ที่ชุมชนให้การยอมรับ แม้ไม่อยู่ในตำแหน่งทางราชการ ก็ได้รับการยอมรับจากเกษตรกรในฐานะผู้นำทางความคิด ผู้ประสานงาน และผู้ช่วยเหลือในยามจำเป็น

๓. เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ มีบทบาทกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการตื่นตัวทางการเกษตร พัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ จนสามารถรวมกลุ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตสินค้าเกษตรในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

๑. การเสียสละเวลาและแรงกายเพื่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีงานส่วนตัวมาก แต่ก็ทุ่มเทเวลาทำกิจกรรมของ ศพก. และงานในชุมชนอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อพี่น้องเกษตรกรและชุมชน

๒. ยินดีแบ่งปันความรู้และประสบการณ์อย่างไม่หวงวิชา เปิดแปลงให้เยี่ยมชม ให้คำปรึกษา และให้ความรู้แก่ผู้สนใจ โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนส่วนตัว

๓. ใช้ทรัพยากรของตนเองเพื่อประโยชน์สาธารณะ ในหลายกิจกรรม ได้ลงทุนส่วนตัวเพื่อปรับปรุงพื้นที่ หรือจัดกิจกรรมให้กับชุมชน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดผลจริงจังและยั่งยืน

ภาพที่ ๑๔ การถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน ของ ศพก.หลัก อำเภอสระมงาม

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ทำวันนี้ให้ดีที่สุด”

ในบทบาทของประธาน ศพก. การ “ทำวันนี้ให้ดีที่สุด” คือการเป็นผู้นำที่ขยันขันแข็ง เข้มแข็ง พุดคุย แลกเปลี่ยนความรู้กับเกษตรกรอยู่เสมอ เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง ต้องทำหน้าที่เป็นแบบอย่าง ทั้งด้านการดำเนินชีวิต การจัดการศูนย์ฯ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรในชุมชนเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมและเชื่อมั่นในการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการวางแผนกิจกรรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ และพัฒนาหลักสูตรอบรม ให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ การผลักดันให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งกับหน่วยงานรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ถือเป็นการเตรียมความพร้อมในวันนี้เพื่อความยั่งยืนของวันหน้า

ในฐานะประธานฯ ต้องกล้าคิด กล้าทำ และกล้านำความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกษตรกรก้าวทันโลก ทันการเกษตรสมัยใหม่ แม้เจออุปสรรคหรือข้อจำกัด ต้องมองหาวิธีการแก้ไขที่สร้างสรรค์ โดยไม่ย่อท้อต่อปัญหา เพราะทุกวันนี้คือโอกาสในการพัฒนา การมีเป้าหมายชัดเจนในแต่ละวัน จะช่วยให้การทำงานมีทิศทางที่ชัดเจน และสามารถประเมินผลความก้าวหน้าได้อย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย

- นายวรวิทย์ พิลัยหล้า ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- นางปิยะพร รัตนจาริต ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑. การจัดเก็บและการบันทึกข้อมูล โดยสอบถามข้อมูลจาก แบบรายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกร ต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร การลงพื้นที่จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถอดบทเรียนในพื้นที่ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- ๑) วางแผนกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นที่จะถอดบทเรียน
- ๒) รวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๓) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์สาเหตุของความสำเร็จหรือความล้มเหลว
- ๔) จัดทำเอกสารหรือสื่อถอดบทเรียน สรุปเป็นรายงาน
- ๕) นำเสนอผลการถอดบทเรียนในที่ประชุม หรือผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กรหรือกลุ่มเป้าหมาย

๒. เครื่องมือที่ใช้ถอดบทเรียน ได้แก่ Mind Mapping แผนภาพความคิด ใช้เชื่อมโยงประเด็นสำคัญและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ ศพก. การแลกเปลี่ยนและจับองค์ความรู้ ใช้วิธีสัมภาษณ์ ถาม - ตอบ ประชุมกลุ่มย่อย เพื่อรวบรวมประสบการณ์และบทเรียนจากประธาน ศพก.และผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๑. การบันทึกข้อมูลไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง เกษตรกรมักบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่สม่ำเสมอ ทำให้การวิเคราะห์ผลและการเปรียบเทียบ ต่างๆไม่มีความแม่นยำ

ข้อเสนอแนะ - พัฒนาระบบบันทึกข้อมูลดิจิทัลที่ใช้งานง่าย เช่น แอปพลิเคชันสมาร์ทโฟน พร้อมการฝึกอบรมและติดตามอย่างต่อเนื่อง

๒. ข้อจำกัดด้านเวลาและการเข้าถึงพื้นที่ ทำให้การติดตามผลไม่ครอบคลุมรอบการผลิต การลงพื้นที่ถอดบทเรียนเป็นแบบครั้งเดียวหรือระยะสั้น ไม่สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงตลอดฤดูกาล/รอบการผลิต

ข้อเสนอแนะ - วางแผนการลงพื้นที่แบบระยะยาวครอบคลุมทุกช่วงการผลิต และถอดบทเรียนในทุกกระบวนการผลิต

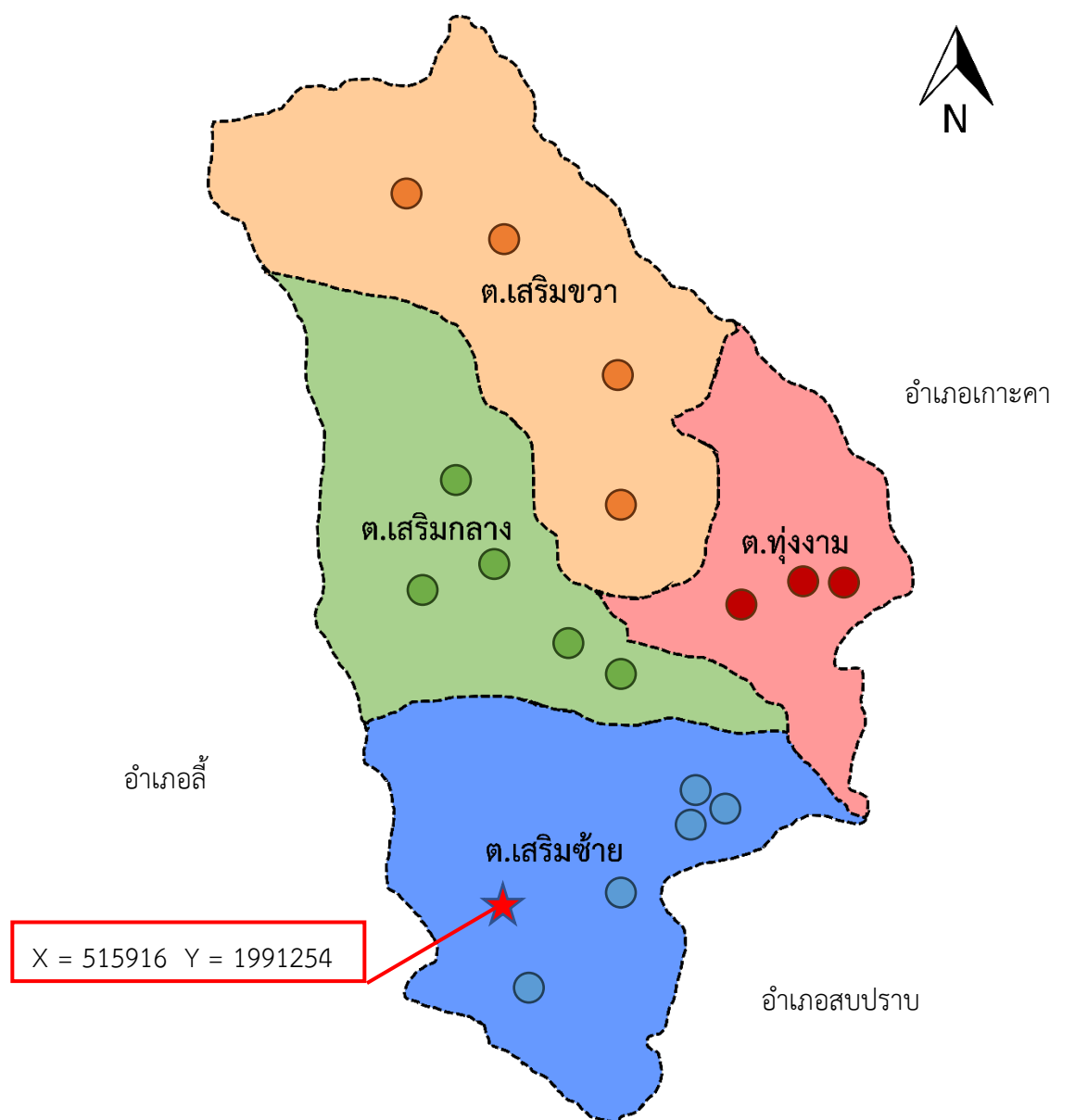
ภาพที่ ๑๕ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงามลงพื้นที่ถอดบทเรียน ศพก.หลัก อำเภอเสริมงาม

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

๑. แผนที่แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.)และ ศพก.เครือข่ายฯ

ศพก.อำเภอเสริมงาม จำนวน ๑ แห่ง

ศพก.เครือข่าย ตำบลเสริมขวา ๔ แห่ง

ศพก.เครือข่าย ตำบลเสริมซ้าย ๕ แห่ง

ศพก.เครือข่าย ตำบลเสริมกลาง ๕ แห่ง

ศพก.เครือข่าย ตำบลทุ่งงาม ๓ แห่ง

๒. ทำเนียบ ศพก.เครือข่ายอำเภอเสริมงาม ทั้ง ๑๗ ศูนย์ ประจำปี ๒๕๖๘

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลักของศูนย์ เครือข่าย	หมู่	ตำบล	โซน	x	y	ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์
1	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอเสริม งาม จังหวัดลำปาง	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	3	เสริมซ้าย	47	515866	1989311	นายวิทยา พุเตพ	979245604
2	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง(กลุ่ม เกษตรกรทฤษฎีใหม่ตำบลเสริมซ้าย)	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรกรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	8	เสริมซ้าย	47	519865	1991048	นายน้อย ปุกปันท์	633904235
3	กลุ่มผลิตผักปลอดสารพิษบ้านนาเอี้ยง อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	7	เสริมกลาง	47	521609	1995456	นายสมคิด ฝูแก้ว	813869114
4	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลเสริมกลาง	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	6	เสริมกลาง	47	521618	1995435	นางสิรินทรา อุดทังกันทา	817833858
5	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลทุ่งงาม	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	4	ทุ่งงาม	47	525188	1998829	นายชยานันท์ วันนยะ	871844161
6	ศูนย์ข้าวชุมชน(กลุ่มแปรรูปข้าวหอมมะ ลิบ้านปางประดู่) อำเภอเสริมงาม จังหวัด ลำปาง	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าว ชุมชน	11	เสริมขวา	47	521141	2002049	นางบัวผัด ใจคำวัง	844881500
7	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านปางหลวง ตำบลเสริมขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรกรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	1	เสริมขวา	47	522454	2000024	นางจินดารัตน์ จินดารัตนทัต	898386805
8	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลเสริมขวา	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	2	เสริมขวา	47	521992	2002032	นายอรุณพล วันจันทร์	990143719
9	ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน (ถั่วลิสง)	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	5	เสริมกลาง	47	521766	1993476	นายบุญธรรม ชัยวังสิงห์	988795685
10	ศูนย์ข้าวชุมชน(การบริหารจัดการศูนย์ ข้าวชุมชน)	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าว ชุมชน	4	เสริมซ้าย	47	520120	1991487	นายนิพนธ์ วัฒนานันท์	857344980
11	ศูนย์เรียนรู้การเกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรกรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	4	ทุ่งงาม	47	526205	1999057	นางสาวสรินพร อินทะจักร	612366465
12	ศูนย์การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาสู่วิถีชีวิต	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรกรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	1	เสริมซ้าย	47	515626	1983103	ร้อยตำรวจเอกบุญช่วย หล้า มะณี	810352458
13	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (ไร่นาสวน ผสม)	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรกรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	4	ทุ่งงาม	47	527037	2000251	นางปวีศา สิริอินใจ	843382606
14	ศูนย์เรียนรู้สวนลุงทุ่ง	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	4	เสริมกลาง	47	514284	1997505	นายไกรสร แปงเมือง	985680727
15	ศูนย์เรียนรู้เกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านนา เอี้ยง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรกรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	7	เสริมกลาง	47	522484	1996085	นายเดชาธาร ไชยะธิ	885756091
16	ศูนย์เรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน และพืชผัก	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรกรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	10	เสริมซ้าย	47	520282	1991396	นายมานพ โพธิ์นาค	802253326
17	เกษตรผสมผสานบ้านแม่ผึ้ง ตำบลเสริม ขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรกรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	5	เสริมขวา	47	520742	2010766	นายเทพ เชียงแก้ว	810223011

๓. ภาพกิจกรรมต่างๆในงาน ศพก.

๑. รางวัลความภาคภูมิใจในบทบาทของประธาน ศพก.

๒. ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม เยี่ยมเยือน ศพก.หลัก อำเภอสริมงาม

๓. การพัฒนาและการฝึกอบรม เกษตรกรในหลักสูตร ต่างๆ

๔. การเป็นวิทยากรบรรยายด้านการเกษตรและการเข้าร่วมการฝึกอบรมต่างๆ

๔. ผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสง ของ ศพก.อำเภอเสริมงาม

